

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

INFORMATION SUPPORT OF INNOVATIVE ACTIVITY OF THE ENTERPRISE

УДК 65.011

<https://doi.org/10.32843/bses.53-15>

Михайленко О.В.

к.е.н., доцент кафедри обліку та аудиту
Навчально-науковий інститут
економіки та управління
Національного університету
харчових технологій

Данчук Ю.П.

магістр
Навчально-наукового інституту
економіки та управління
Національного університету
харчових технологій

Черняк В.А.

магістр
Навчально-наукового інституту
економіки та управління
Національного університету
харчових технологій

Mikhailenko Olga

National University of Food Technology

Danchuk Yuliia

National University of Food Technology

Chernyak Victoria

National University of Food Technology

Нині інформація відіграє важливу роль у розвитку та діяльності підприємства. Саме тому дослідження включає визначення сутності понять «інформаційне забезпечення» та «інноваційний процес». У статті виділено такі складові частини інноваційного процесу, як методи, процеси та технологічні засоби для збирання та опрацювання інформації; використання внутрішньої інформації для оцінювання внутрішніх можливостей підприємства; ретельний підбір та зворотній потік інформації. Інформаційне забезпечення підприємства допомагає керівництву в прийнятті управлінських рішень, дає змогу завжди бути в курсі подій, які відбуваються в галузі. Саме інформаційне забезпечення допомагає підприємствам визначитися з майбутніми інноваційними впровадженнями. Українські підприємства характеризуються такою інноваційною діяльністю, як оновлення власної продукції або опанування нових видів виробництва товарів. У статті подано фактори, які уповільнюють інноваційний процес у країні. Проте розглянуто також шляхи покращення його через державну підтримку й проведення монетарної політики.

Ключові слова: інформація, інформаційне забезпечення, інноваційна діяльність, інноваційний процес, складові частини інформаційного забезпечення.

Сейчас информация играет важную роль в развитии и деятельности предпри-

ятия. Именно поэтому исследование включает определение сущности понятий «информационное обеспечение» и «инновационный процесс». В статье выделены такие составляющие инновационного процесса, как методы, процессы и технологические средства для сбора и обработки информации; использование внутренней информации для оценивания внутренних возможностей предприятия; тщательный подбор и обратный поток информации. Информационное обеспечение предприятия помогает руководству в принятии управленческих решений, позволяет всегда быть в курсе событий, которые происходят в отрасли. Именно информационное обеспечение помогает предприятиям определиться с будущими инновационными внедрениями. Украинские предприятия характеризуются такой инновационной деятельностью, как обновление своей продукции или освоение новых видов производства товаров. В статье представлены факторы, которые замедляют инновационный процесс в стране. Однако рассмотрены также пути улучшения его через государственную поддержку и проведение монетарной политики.

Ключевые слова: информация, информационное обеспечение, инновационная деятельность, инновационный процесс, составляющие информационного обеспечения.

Nowadays, information plays an important role in the development and operation of the enterprise. That is why this study includes the definition of the essence of such concepts as "information support" and "innovation process". The article highlights the following components of the innovation process: methods, processes and technological means for collecting and processing information; use of internal information to assess the internal capabilities of the enterprise; careful selection and reverse flow of information, characterized their course and importance in the implementation of innovation. The article considers the structure of information support, its components and their importance in the enterprise. Information is a commodity that is bought and sold. New information helps the company to implement innovations, so-called innovations, to always be interesting to the consumer. Management takes internal information directly from the results of activities, external, obtained at international exhibitions, conferences is also an important component, sometimes the most important. The company's information support helps management in making management decisions, allow you to always be aware of developments in the industry. It is information support that helps companies decide on future innovative implementations. Describes the types of information required by the management of the enterprise, the stages of the innovation process and stakeholders. The stages of the innovation process in the article determine the stage of emergence of the idea, the direct development of innovation and market entry. Ukrainian enterprises are characterized by such innovative activities as updating their own products or mastering new types of production of goods. It is described for which enterprises in Ukraine the implementation of innovations is more favorable, taking into account the existing legal framework and other factors. The innovation process in Ukraine is characterized; the factors that slow down the innovation process in the country are presented. Such factors include the lack of financial resources, the decline in effective demand for scientific and technical products, the deterioration of the material and technical base of research, the outflow of scientific personnel and the deterioration of their quality. However, ways to improve it through government support and monetary policy are also considered.

Key words: information, information support, innovation activity, innovation process, components of information support.

Постановка проблеми. Нині ефективність інноваційної діяльності підприємства залежить від рівня його інформаційного забезпечення. Під час глобалізаційних процесів, що виникають сьогодні, перед керівництвом українських підприємств виникає питання впровадження різних інновацій для прийняття управлінських рішень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему інформаційного забезпечення інноваційної діяльності розглядали багато відомих авторів, таких як О.О. Поліщук [1], О.Є. Кузьмін [3], Н.Г. Георгіаді [3], М.П. Денисенко [4], Т.С. Голубєва

[4], І.В. Колос [4], Р.А. Фатхутдінов [5], Л.О. Ліго-ненко [8], М.В. Селезова [8].

Постановка завдання. Мета статті полягає в дослідженні сутності інформаційного забезпечення, визначенні його складових частин та їх обґрунтуванні, визначенні інформаційної бази для підвищення інноваційної діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективність інноваційної діяльності підприємств багато в чому визначається рівнем інформаційного забезпечення: чим ґрунтовніше й правиль-

ніше підібрано інформаційне забезпечення, тим ефективніше підприємство.

Загалом інформаційне забезпечення – це наявність інформації, необхідної для управління економічними процесами, що міститься у базах даних інформаційних систем [1, с. 260].

У дослідженнях різних учених можна побачити різноманітні підходи до визначення сутності інформаційного забезпечення, а саме його розуміння як заходів зі створення інформаційного середовища, управління [2, с. 58]; як інформаційного обслуговування управління задля прийняття рішень [3, с. 74]; як сукупності заходів, дій, необхідних для управлінського персоналу [4].

Таке різноманіття поглядів авторів показує складність цього питання й відсутність єдиного підходу до його вирішення. Отже, підприємства, враховуючи це, мають сформулювати принципи побудови інформаційного забезпечення, а також необхідно враховувати наявні зв'язки між складовими частинами інформаційного забезпечення.

Під час нашого дослідження ми з'ясуємо поняття «інформаційне забезпечення управління підприємством», під яким розуміємо сукупність даних, організацію їх введення, оброблення та збереження, а також поширення цієї інформації зацікавленим особам.

Також важливо визначити поняття «інноваційна діяльність». Багато авторів мають свою думку щодо визначення цього поняття.

У працях Р.А. Фатхутдінова інноваційна діяльність розуміється як діяльність, що спрямована на використання й комерціалізацію результатів наукових досліджень і розробок для розширення й відновлення номенклатури, а також підвищення якості продукції, що випускається (товарів, послуг), удосконалювання технології їхнього виготовлення з подальшим упровадженням та ефективною реалізацією на внутрішньому й закордонному ринках (це стосується також інноваційно-інвестиційної діяльності) [5, с. 251–252].

Інноваційна діяльність – це процес, спрямований на розроблення інновацій, реалізацію результатів завершених наукових досліджень або певних науково-технічних досягнень в новий чи вдосконалений продукт, що реалізується на ринку, в новий чи вдосконалений технологічний процес, що використовується в практичній діяльності, а також пов'язані з цим процесом наукові розробки та дослідження [6, с. 169–171].

Закон України «Про інноваційну діяльність» визначає, що «інноваційна діяльність – діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг» [7].

Такі різні визначення терміна «інвестиційна діяльність» показують багатоаспектність цього економічного поняття.

Кожне підприємство працює в певному середовищі та обмінюється інформацією. Найбільшого значення інформація набуває в інноваційній діяльності підприємства, тому що часто її кількість не є достатньою для використання або її якість не є найвищою.

Головним завданням підприємств є постійне збирання інформації, тому що вона нині стала таким же товаром, як і продукція, тільки в рази дорожчим.

Є певні етапи інноваційного циклу, такі як поява ідеї, безпосереднє розроблення інновації та вихід на ринок. На кожному етапі інновації мають характерні особливості.

На етапі появи ідеї про інновації найбільшого значення набуває інформація, яка перебуває за межами підприємства, тобто зовнішня, тому для здобутку споживчих інновацій проводять маркетингові дослідження, а для інновацій промислового призначення підприємства беруть участь у різних міжнародних виставках, семінарах. До того ж найвагомішим і найпопулярнішим джерелом отримання інформації сьогодні є мережа Інтернет, яку підприємства використовують як для пізнання новинок, так і для поширення інформації про себе. Інформація в мережі Інтернет є переважно безкоштовною, іноді випадковою, але зазвичай корисною.

На етапі розроблення інновації для оцінювання саме внутрішніх можливостей підприємства використовують зазвичай внутрішню інформацію. Проте внутрішня інформація має бути узгодженою із зовнішньою інформацією.

На етапі виходу на ринок підприємство провело роботу з узгодження внутрішньої та зовнішньої інформації. На цьому етапі необхідно дуже ретельно ставитись до підбору джерел інформації про інновацію, новинку, а також, що є найважливішим, мати зворотний потік інформації, що дасть змогу оцінити ефективність заходів, яких вживають [3, с. 156–157].

В роботі ми визначимо складові частини інформаційного забезпечення інноваційної діяльності підприємства, а саме інформаційні технології, інформаційні ресурси та інформаційне забезпечення.

Однією з важливих складових частин інформаційного забезпечення на підприємстві є інформаційні технології, тобто сукупність засобів і методів збирання, реєстрації, оброблення, накопичення й доведення до користувача необхідних даних у системі організаційного управління на основі застосування засобів обчислювальної техніки [8, с. 414–417]. Інноваційно-інвестиційна складова частина є одним з найважливіших аспектів в управлінні підприємством, отже, інформаційні технології забезпечують збирання, реєстрацію, оброблення, накопичення й поширення даних про інноваційно-інвестиційну діяльність з урахуванням інтересів зацікавлених осіб.

Цікавим питанням для дискусій різних учених і для керівництва підприємства є питання переліку зацікавлених осіб, а саме визначення їх інтересу до діяльності підприємства саме в інноваційній діяльності.

У розвитку підприємства, його роботі зацікавленими особами є менеджмент на всіх рівнях управління, персонал, клієнти, постачальники та підрядники, держава та суспільство.

Інформаційні ресурси на підприємстві – це впорядкований комплекс документованих даних, відомостей, роль яких полягає у задоволенні потреб користувачів, як зовнішніх, так і внутрішніх, та які можна використовувати для прийняття подальших управлінських рішень.

Джерелами таких даних можуть бути нормативно-законодавчі акти, результати проведених досліджень і розробок як у межах галузі, так і власних досліджень, певні дані про зовнішнє середовище, дослідження міжнародних ярмарок, конференцій та інші позаоблікові дані.

Позаобліковими даними вважаються плани, внутрішні накази керівництва, засідання трудового колективу, матеріали внутрішнього аудиту, патенти.

Фінансова, статистична та податкова звітності складаються на основі саме облікових даних. Існує також управлінська звітність, але її форма не регламентована, а рішення щодо того, складати її чи ні, покладено на керівництво підприємства. Саме ця звітність показує ефективність прийняття рішень у минулих періодах, проте багато вітчизняних підприємств не приділяють належної уваги її складанню.

Звітність підприємства є важливим документом, вона містить дані, достовірність яких є досить високою. Ця звітність є важливим елементом підсистеми інформаційно-аналітичного забезпечення управління підприємством [4, с. 43–49].

Наприклад, фінансову звітність використовують для фінансового та економічного аналізу діяльності підприємства, оцінювання ризиків. Податкова звітність показує рівень податкового навантаження, статистична звітність допомагає у визначенні макроекономічних показників, які відображають узагальнену характеристику стану економіки. Крім цього, статистична звітність допомагає підприємству аналізувати показники інвестицій, інновацій, дебіторської та кредиторської заборгованості, праці, необоротних активів тощо. Управлінська звітність на підприємстві забезпечує менеджерів усіх рівнів даними для прийняття управлінських рішень на майбутні періоди діяльності.

Третя складова частина інформаційного забезпечення – це технічні засоби та програмне забезпечення управління підприємством. Щоби підприємство мало змогу використовувати описані раніше інформаційні технології, необхідні певні технічні засоби та програмне забезпечення. Технічні засоби – це ЕОМ, мережеве устаткування,

друкувальні пристрої. Робота з введення та виведення даних можлива в різних системах, зокрема глобальній мережі, корпоративній мережі, системі передачі паперових документів.

З розвитком комп'ютерних мереж і підключених інформаційних ресурсів виникає потужна система інформаційного забезпечення розвитку інноваційних процесів.

Необхідно зазначити, що інноваційна діяльність на підприємствах, як і будь-яка інша, потребує високої організації та грамотного керування. Упровадження інновацій у життя – це складна праця, яка вимагає від керівництва додаткових обов'язків, а саме бути обізнаними у сфері впровадження інновації та бути наполегливими та ініціативними. Якщо ці риси не присутні в керівника, то на одному таланті нічого не вийде [4, с. 43–49].

В умовах сучасної економіки в Україні багато підприємств впроваджують все нові інновації у своє виробництво, щоби завойовувати більші частини ринків і задовольняти потреби більшої кількості покупців. Сприятливі умови впровадження інновацій є на великих виробничих підприємствах, які мають незалежну матеріально-технічну базу. Досі найпоширенішим напрямом інноваційної діяльності на підприємствах залишається оновлення продукції. З кожним роком освоюється виробництво нових видів продукції або відбувається оновлення минулих зразків.

Аналіз економічної літератури показує, що головною причиною гальмування інноваційного розвитку підприємств України є відсутність фінансових ресурсів, їх дефіцит. Однак до цього є ще багато факторів, які значно впливають, але майже ніхто не загострює на цьому нашу увагу. Йдеться про такі фактори, як спад платоспроможного попиту на науково-технічну продукцію, погіршення матеріально-технічної бази досліджень, відтік наукових кадрів та зниження їх якості [9].

Проте Україна має високий потенціал до розвитку інноваційної діяльності, якщо будуть сформовані сприятливі умови для такого розвитку, проведена політика підтримки інновацій.

Така політика має підтримувати концептуальні основи, критерії та механізми економічної політики, яка в нашому середовищі, покладаючись на фінансові, структурні обмеження, має бути спроможною забезпечувати зростання інвестицій та збільшення інновацій. Інноваційна складова частина в нашій країні поки що залишається за межами уваги, тому що існує багато нагальних проблем, вирішення яких необхідно швидше, зокрема бюджетний розподіл коштів, реформи оподаткування та монетарна політика.

Отже, гасло «перехід до інноваційної моделі розвитку» сьогодні лишається поки що формальним, бо не зовсім відповідає дійсності економіки в країні [9].

Для інноваційної діяльності в країні сформовані основна нормативно-правова база, механізми здійснення інноваційної політики. Незважаючи на це, інноваційна складова частина забезпечення економічного розвитку використовується слабо.

В майбутньому за рахунок підтримки державою інноваційної діяльності має збільшитися частка вітчизняної продукції, яка матиме сучасне наукове забезпечення.

Висновки з проведеного дослідження. Після проведення дослідження можна сформулювати основні висновки та пропозиції щодо інформаційного забезпечення. Отже, визначено сутність інформаційного забезпечення, інноваційного процесу та показано етапи інноваційного процесу; визначено складові частини інформаційного забезпечення, а саме інформаційні технології, інформаційні ресурси та технічні засоби й програмне забезпечення; розглянуто інноваційний процес в Україні, визначено найпоширеніший напрям інноваційної діяльності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Поліщук О.О. Сутність поняття «інноваційна діяльність» як соціально-економічної категорії. *Економічний вісник Донбасу*. 2018. № 3 (21). С. 169–171.
2. Шквір В.Д., Загородній А.Г., Височан О.С. Інформаційні системи і технології в обліку : навчальний посібник. Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2003. 268 с.
3. Кузьмін О.Є., Георгіаді Н.Г. Формування і використання інформаційної системи управління економічним розвитком підприємства : монографія. Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2006. 368 с.
4. Денисенко М.П., Голубєва Т.С., Колос І.В. Інформаційне забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2009. № 647. С. 43–49.
5. Фатхутдинов Р.А. Инновационный менеджмент. Санкт Петербург : Питер-пресс, 2008. 442 с.
6. Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера / за ред. Р.В. Дяківа. Київ : Міжнародна економічна фундація, 2000. 704 с.
7. Про інноваційну діяльність : Закон України від 4 липня 2002 р. № 40-IV / Верховна Рада України. URL: <http://www.zakon1.rada.gov.ua> (дата звернення: 20.05.2020).
8. Лігоненко Л.О., Селезова М.В. Інформаційне забезпечення аналізу інноваційної діяльності підприємств в Україні: стан, проблеми, шляхи їх розв'язання. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 20. С. 414–417.

емств в Україні: стан, проблеми, шляхи їх розв'язання. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 20. С. 414–417.

9. Єрмолаєва В.В. Особливості та проблеми інноваційного розвитку в Україні. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_ep/2010_6/files/EC60_46.pdf (дата звернення: 21.05.2020).

REFERENCES:

1. Polishchuk O.O. (2018). Sutnist poniattia "innovatsiina diialnist" yak sotsialno-ekonomichnoi katehorii [The essence of the concept of "innovation" as a socio-economic category]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu*, vol. 3, no. 21, pp. 169–171.
2. Shkvir V.D., Zahorodnii A.H., Vysochan O.S. (2003). Informatsiini systemy i tekhnolohii v obliku : Navch. Posibnyk [Information systems and technologies in accounting : Textbook]. Lviv : Vydavnytstvo Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnika". (in Ukrainian)
3. Kuzmin O.Ye., Heorhiadi N.H. (2006). Formuvannia i vykorystannia informatsiinoi systemy upravlinnia ekonomichnym rozvytkom pidpriemstva : Monohrafiia. [Formation and use of information management system of economic development of the enterprise : Monograph]. Lviv : Vyd-vo Nats. un-tu "Lvivska politekhnika". (in Ukrainian)
4. Denysenko M.P., Holubieva T.S., Kolos I.V. (2009). Informatsiine zabezpechennia innovatsiino-investytsiinoi diialnosti pidpriemstva [Information support of innovation and investment activities of the enterprise]. *Lvivska politekhnika* (electronic journal), vol. 11, no. 115, pp. 43–49.
5. Fatkhutdinov R.A. (2008). *Innovatsionnyy menedzhment* [Innovation Management. St. Petersburg : Piterpress. (in Russian)
6. Diakiva R.V. (ed.) (2000). *Entsyklopediia biznesmena, ekonomista, menedzhera* [Encyclopedia of businessman, economist, manager]. Kyiv : Mizhnarodna ekonomichna fundatsiia. (in Ukrainian)
7. Law of Ukraine on innovative activity from July 4 2002, No 40-IV] (2002, August 9). *Voice of Ukraine*, 144, pp. 10–12 (accessed: 20 May 2020). (in Ukrainian)
8. Lihonenko L.O., Selezova M.V. (2017). Informatsiine zabezpechennia analizu innovatsiinoi diialnosti pidpriemstv v Ukraini: stan, problemy, shliakhy yikh rozv'iazannia [Information support for the analysis of innovation activity of enterprises in Ukraine: state, problems, ways of their solution]. *Mykolaivskiy natsionalnyi universytet imeni V.O. Sukhomlynskoho*, vol. 20, pp. 414–417.
9. Yermolaieva V.V. (2010). Osoblyvosti ta problemy innovatsiinoho rozvytku v Ukraini [Features and problems of innovative development in Ukraine]. Available at: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_ep/2010_6/files/EC60_46.pdf (accessed: 21 May 2020).